
Důvodová zpráva k věcnému záměru PRVOUK

Dlouhodobý záměr UK na léta 2011–2015 reaguje na měnící se podmínky v institucionálním financování vědy a výzkumu v ČR. Ukončení institucionálního financování formou výzkumných záměrů a výzkumných center (většina v r. 2011, definitivně v r. 2013) a současně přechod na institucionální financování podle výsledků hodnocených (z hlediska některých oborů kontroverzní) Metodikou hodnocení výsledků výzkumných organizací a výsledků ukončených programů (dále jen Metodika) vyžaduje nalézt vhodný model rozdělování těchto prostředků uvnitř univerzity. Na tom se v Dlouhodobém záměru shodla všechna relevantní grémia UK.

Dlouhodobý záměr ukládá využít podstatnou část institucionálních prostředků na dlouhodobý koncepční rozvoj vědních oblastí (včetně vhodné vnitrouniverzitní spolupráce), a to v návaznosti na priority vědecké, výzkumné a další tvůrčí činnosti fakult a jiných součástí, včetně končících výzkumných záměrů a výzkumných center (po jejich náležitém vyhodnocení).

Hlavním důvodem pro formulování dlouhodobé koncepce rozvoje hlavních skupin oblastí je potřeba zajistit, aby institucionální financování podle nového mechanismu vedlo nejen k reprodukci dosavadního vědeckého výkonu a kvality, ale zejména k jejich dalšímu zlepšování. Takováto „vědní politika“ Univerzity Karlovy – při samozřejmé podmínce vysoké autonomie těch, kteří vědu a výzkum dělají – musí zahrnovat alespoň elementární prvky projednávání, koordinace a hodnocení (v dosavadním modelu financování je v až hypertrofované podobě představovaly mechanismy formulování a hodnocení výzkumných záměrů nebo výzkumných center). Celouniverzitní platforma představuje nejhodnější nástroj pro takové koncipování vědních oblastí v delším horizontu: usnadňuje vhodnou mezifakultní a mezioborovou spolupráci, zvyšuje závažnost vytčených cílů a vřazuje ho do kontextu univerzity, kterou spoluvytváří a reprezentuje. Navíc je na celouniverzitní úrovni možné reagovat v případě potřeby na nedokonalosti Metodiky, jak ukazuje např. dobrá zkušenost s univerzitním hodnocením nejlepších monografií.

Předložený systém Programů rozvoje vědních oblastí na Univerzitě Karlově (PRVOUK) představuje konkrétní nástroj, jak tyto priority realizovat, a to s využitím většiny¹ prostředků získávaných univerzitou na „dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace“².

Systém PRVOUK se skládá z jednotlivých Programů (v počtu několika desítek), které společně pokrývají všechny hlavní vědní oblasti pěstované na UK. Každý Program je seskupením osob (především akademických a vědeckých pracovníků, doktorandů a magisterských studentů, ale i dalších pracovníků UK) zabývajících se šířeji definovaným vědním oborem nebo mezioborovou problematikou (vědní oblast)³. Neznamená potlačení nebo absenci podpory pěstování tradičně zavedených oborů, a to včetně tzv. malých. Systém nemá direktivně nastavovat nová badatelská témata nebo rozhodovat o tom, který obor bude utlumen nebo naopak podpořen. Proto také nemusí kopírovat dosavadní strukturu, témata i složení týmů výzkumných záměrů a výzkumných center, i když ty jsou v odůvodněných případech jeho vhodným východiskem. Cílem systému PRVOUK je zejména provést analýzu silných a slabých stránek vědních oblastí a formulovat strategické (nikoli detailní) kroky k nápravě nebo naopak k udržení kvality. To v průběhu uskutečňování Programu zaručuje maximální flexibilitu badatelské činnosti. Za realizaci cílů Programu zodpovídá Rada složená z předních odborníků z fakult a popř. dalších součástí, které se na daném Programu podílejí, a zejména její hlavní řešitel (koordinátor).

Definování oborového zaměření jednotlivých Programů s ohledem na kompletnost pokrytí všech hlavních oblastí, na jejich perspektivy a budoucí rozvoj je prvořadou odpovědností vedení UK, Vědecké rady UK, děkanů fakult, ředitelů součástí i dalších klíčových osob. Bude proto vycházet primárně z výzkumných priorit fakult a ze zhodnocení výsledků dosavadních výzkumných záměrů a výzkumných center, popř. dalších velkých projektů. Bude též přihlédnuto k případným návrhům členů akademické obce.

1 V návaznosti na předchozí léta bude menší část těchto prostředků využita na standardní vytváření rezerv, na financování [soutěže o nejlepší monografie](#) a nově i na další priority [Dlouhodobého záměru](#) ([soutěž UNCE](#) , bonus za velké granty, ...).

2 Oficiální označení institucionálního financování výzkumu, vývoje a inovací, jehož výši navrhuje ve státním rozpočtu ČR vláda na základě zhodnocení výsledků uplatněných a uznaných v [databázi RIV](#) (s využitím Metodiky) a dalších vlivů.

3 Vzhledem k tomu, že není k dispozici oficiální systematika vědních oborů, lze v případě potřeby jako orientační vodítko pro pojem vědní obor (použitý při vymezení pojmu „vědní oblast“ a „Program“) použít [číselník VaVal](#) , [klasifikaci dle Web of Science](#) nebo dle Scopus.

Po schválení struktury Programů připraví Rada v čele s koordinátorem (její složení projednají vědecké rady fakult) přihlášku. Hlavní součástí přihlášky je kromě věcného vymezení vědní oblasti její kritické zhodnocení v kontextu ČR a zejména mezinárodní vědy, určení relevantních indikátorů tohoto hodnocení a návrh konkrétních kroků ke zlepšení stavu. Součástí přihlášky je složení Rady (nikoliv další detaily personálního složení). PRVOUK se plánuje na dobu trvání 5 let. Jak již bylo zmíněno – PRVOUK představuje financování institucionální, nikoli účelové⁴. Programy proto nejsou projekty s velmi podrobnou strukturou dílčích témat, konkrétními metodickými postupy výzkumu pevně svázanými s osobami tvořícími řešitelský tým. Základním principem je i to, že Programy nebudou soutěžit mezi sebou.

Přihláška bude následně projednána na Vědecké radě UK; cílem projednání je především získat zpětnou vazbu o zaměření, identifikovaných slabínách, silných stránkách, ambicích a cílech oborových skupin tvořících vědní oblast. Dále Vědecká rada UK přihlášku vyhodnotí zejména s ohledem na její věcnou ucelenost a relevanci, zhodnocení stavu a návrh kroků ke zlepšení. V případě, že shledá závažné nedostatky, projedná konkrétní připomínky rektor s příslušným koordinátorem, děkany a vědeckou radou součástí. Pokud by došlo k opakovanému nedoporučení Programu Vědeckou radou UK, rozhodl by o dalším postupu rektor.

Výše prostředků pro systém PRVOUK je součástí rozpočtu UK (zvláště pro humanitní a společenskovědní obory na jedné straně a přírodovědné a lékařské obory na druhé straně). Na každou fakultu (součást) standardně připadne z této částky takový podíl, který je roven jejímu podílu na výsledku UK v daném roce podle Metodiky. Až 25 % této částky může být využito k pokrytí režijních a doplňkových nákladů, zbytek musí být využit v souvislosti s uskutečňováním Programu. Způsob rozdělení prostředků mezi Programy, na kterých se fakulta (součást) podílí, navrhne děkan (ředitel) po dohodě s koordinátory, rozdělení mezi více fakultami (součástmi), které se podílejí na jednom Programu, po domluvě i s ostatními participujícími součástmi. Tento návrh děkan nebo ředitel (s plným respektem vůči působnosti akademických senátů fakult) předloží rektorovi jako podklad pro přípravu návrhu rozpočtu UK. Navrhování odměn a stipendií v rozsahu 10 % mzdových výdajů prostředků přidělených na Program (nebude-li v příloze přihlášky stanovena vyšší hranice) je v kompetenci koordinátora; odměny nad stanovenou hranicí a všechny tarifní složky mezd jsou v kompetenci děkanů (ředitelů), další podrobnosti (provozní výdaje, evidence osob) budou upraveny v příloze přihlášky.

Po prvních dvou letech (t.j. jedenkrát v průběhu uskutečňování) připraví koordinátor s Radou bilanční zprávu o postupu při uskutečňování Programu a o změně kvality a postavení oblasti, ke kterému na jeho základě došlo. Bilanční zprávu zhodnotí VR UK obdobným postupem jako přihlášku. V případě zjištění vážných nedostatků se postupuje obdobně jako při nedoporučení přihlášky.

Každoročně se předkládá pouze průběžná zpráva s jednoduchým vyúčtováním a případně s aktualizací údajů.

Financování PRVOUK začne 1. 7. 2012. V první polovině roku 2012 bude vědecká práce financována podobně jako v roce 2011 s tím, že toto financování bude chápáno jako předfinancování PRVOUK.

Předpokládané termíny:

- 1) Vydání Zásad: do 6. 12. 2011
- 2) Projednání struktury PRVOUK na VR UK: 1. března 2012
- 3) Ustavení Rady Programu na základě jednání vědeckých rad fakult: polovina března 2012
- 4) Projednání rozpočtu AS UK (institucionální podpora VaV 1. pololetí): konec března 2012
- 5) Podání přihlášek Programů: do 30. 4. 2012
- 6) Projednání přihlášek programů na VR UK: konec května 2012
- 7) „Doprojednání“ rozpočtu UK (institucionální podpora VaV 2. pololetí) na AS UK: začátek června 2012

⁴ Uskutečňování Programu není personálně, finančně ani z hlediska vykazování výsledků neslučitelné s řešením výzkumného záměru ani jakéhokoliv jiného grantu, projektu či jiného titulu účelového financování vědy, výzkumu a vývoje.